

Recensie - World Press - Annabel Junge

Facetten van de Tweede Wereldoorlog nader belicht: Boekrecensies en verslagen.

Toen auteur Rita Knijff-Pot een krantenknipsel onder ogen kreeg over het programma Andere Tijden dat ging over Spaanse vluchtelingen op Ameland in de jaren '30, kon ze nog niet vermoeden dat dit artikel aanleiding zou zijn voor haar debuutroman. Het artikel verdween in beginsel dan ook in de la om na enige tijd alsnog vorm te krijgen in het boek "Spaans meisje op Ameland" een uitgave van Aspekt. Deze intrigerende roman is een reconstructie van het ware verhaal van Pedro, Riemke en hun dochter Annelies dat zich afspeelt tegen de achtergrond van de Tweede Wereldoorlog.

Verrassend in dit boek is het leidmotief van de Spanjaarden die in 1937 naar Nederland werden gebracht. Het is een weinig voorkomend onderwerp in de Nederlandse literatuur. Knijff-Pot schrijft op heldere wijze over deze interessante kwestie met aandacht voor de rol van de Nederlandse ambassade, die ook de neutraliteit moest zien te bewaren. Pedro was één van de Spaanse vluchtelingen, die tijdens de Spaanse burgeroorlog zijn toevlucht zocht bij de Nederlandse ambassade samen met zijn broer. Ze behoorden tot de falangisten – een extreemnationalistische groepering, die streed tegen het communisme en die aansluiting vond bij Franco. Vanuit de ambassade werden de vluchtelingen naar Nederland gebracht, 33 extreem vluchtgevaarlijken werden uiteindelijk op het eiland Ameland ondergebracht. Onder hen bevond zich Pedro en zijn broer Fernando. Op Ameland leerde Pedro Riemke kennen en ze werden verliefd. Pedro vertrok echter zonder te weten dat Riemke zwanger was van hem. Na de geboorte van Annelies zocht Riemke haar eigen weg. Toen de oorlog uitbrak, begon ze een relatie met de Duitse soldaat Karl, die gelegerd was op Ameland vanwege de kustverdediging. Als gevolg van die relatie bracht Riemke de oorlogsjaren door in het Duitse Meissen. Pedro kwam in Stuttgart terecht als buitenlandcorrespondent voor Radio Nacional. Annelies groeide ondertussen op bij haar grootouders. Na de oorlog brak voor een ieder van hen een nieuwe periode in hun leven aan en werd er over het verleden gezwegen tot het moment, waarop het verleden toch weer tot leven kwam...

Rita Knijff-Pot heeft van dit boek geen melodrama van gemaakt, in dat opzicht is "Spaans meisje op Ameland" eerder een literair document dan een roman. Dit is te danken aan haar journalistieke achtergrond, want de auteur heeft lessen gevolgd bij onder meer Annejet van der Zijl en Frank Westerman. Desondanks ontbreekt het in het boek niet aan menselijkheid. "Spaans meisje op Ameland" handelt immers over onbegrip en de moeilijke keuzes, waar ieder van de drie personages op zijn of haar manier mee te maken kreeg. Centraal staat daarbij de relationele sfeer tussen zowel moeder en dochter in de eerste en tweede lijn als tussen vader en dochter. Indringend beschreven zijn bijvoorbeeld de spanningen tussen Riemke's moeder en haar dochter over de zeggenschap over Annelies.

Ofschoon de indruk gewekt wordt dat de aandacht ligt bij het Spaanse element van het verhaal, zijn de passages over het leven in Meissen en Stuttgart tijdens de oorlog zijn zeker niet minder interessant. De auteur weet het tijdsbeeld goed neer te zetten en ook hier is het menselijke aspect niet vergeten, zoals onder meer terug te vinden is in de beschrijving van de angsten gedurende de luchtaanvallen in Stuttgart en later in Meissen bij het binnentrekken van de Russen. Met "Spaans meisje op Ameland" heeft Rita Knijff-Pot een mooie literaire non-fictie het licht doen zien.

Beoordeling: X X X X Zeer goed.